

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНІ СТУДІЇ

Атаманчук Ю.

магістрантка II курсу спеціальності 106 Географія

Науковий керівник – викл. Гулик С.В.

ХАРАКТЕРИСТИКА АГРОЛАНДШАФТІВ ГУСЯТИНСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. В залежності від особливостей господарської діяльності людей (за змістом) антропогенні ландшафти поділяють на вісім класів: сільськогосподарські, лісові антропогенні, водні антропогенні, селитебні, промислові, дорожні, рекреаційні, белігеративні [2]. В Гусятинському районі наявні всі ці класи. Вони займають 80701,76 га, тобто 79,4% площі району.

Таблиця 1

Структура антропогенних ландшафтів Гусятинського району

Клас антропогенних ландшафтів	Площа, га	Частка, %
Сільськогосподарські	75773	93,89
Лісові антропогенні	727,84	0,90
Водні антропогенні	948,65	1,17
Селитебні	1182,42	1,46
Промислові	879,66	1,09
Дорожні	1066,55	1,32
Рекреаційні	79,8	0,09
Белігеративні	43,84	0,05
Загалом	80701,76	100

Проаналізувавши історико-географічні особливості зміни природи під впливом людини, можна стверджувати, що протягом двох останніх століть агроландшафти стали домінуючими в Гусятинському районі.

Виклад основного матеріалу. Загальна площа земель Гусятинського району становить 101616 га. З них 76133,49 га (75% загальної площі земель) займають власне агроландшафти. За характером основних видів виробничої діяльності агроландшафти Гусятинщини (вслід за Г. І. Денисиком) поділяємо на три класи: польовий, лучно-пасовищний, садовий.

Територіально сільськогосподарські ландшафти найменшу площу займають у Гусятинській міській раді – 177,83 га, а найбільшу у Товстенській сільській раді – 2349,98 га. За величиною площ, які займають сільськогосподарські ландшафти в межах району можна об'єднати в чотири групи (див. рис.1).

До першої групи (малі) входять сільські ради, де площа сільськогосподарських ландшафтів становить до 1000 га. Це такі сільські ради: Федорівська, Майданівська, Саджівська сільські ради

У другу середню групу входять сільські ради, в яких площа сільськогосподарських ландшафтів 1000-1500 га: Сухоставська, Гадинківська, Сороківська, Лежанівська, Крогулецька, Суходільська.

Третю середню групу сільських рад з площею сільськогосподарських ландшафтів від 1500 до 2500 га складають: Васильківська, Чабарівська, Целіївська, Городницька, Товстенська, Кловинецька, Перемилівська, Краснянська .

І четверту велику групу сільських рад з площею сільськогосподарських ландшафтів понад 2500 га складають: Малолуцька, Личківська, Коцюбинецька сільські та Гримайлівська і Хоростківська селищні ради.

Отже, у Гусятинському районі найбільше сільських рад, де сільськогосподарські ландшафти займають площу 1500-2500 га – 19. Найменше (по 5 сільських рад) з площею більше 2500 га, та менше 1000 га, а до сільських рад із площею 1000-1500 га входить 12 [1].

Основу земельного фонду Гусятинського району становлять сільськогосподарські ландшафти. Вони в межах кожної із сільських рад складають більше 50% від загальної площі.

Відомо, що серед усіх сільськогосподарських ландшафтів найбільшу частку займає польовий тип ландшафтів. Власне польові ландшафти на території Гусятинського району становлять 65664,97 га. (78,59%). Найбільша частка їх характерна для Васильковецької, Гадинківської, Зеленівської, Чабарівської сільських рад, найменша – в Майданській, Федорівській, Сороківській сільських радах.

Функціонування польових ландшафтів забезпечується щорічним переорюванням верхнього шару ґрунту, внесення добрив і отрутохімкатів.

До структури сільськогосподарських ландшафтів входить лучно-пасовищний клас, який поділяємо на лучний та пасовищний типи. Площа зайнята під пасовищним типом ландшафтів складає 6470,73 га. Найбільша їх частка у Крогулецькій, Майданській, Федорівській та Хлопівській сільських радах.

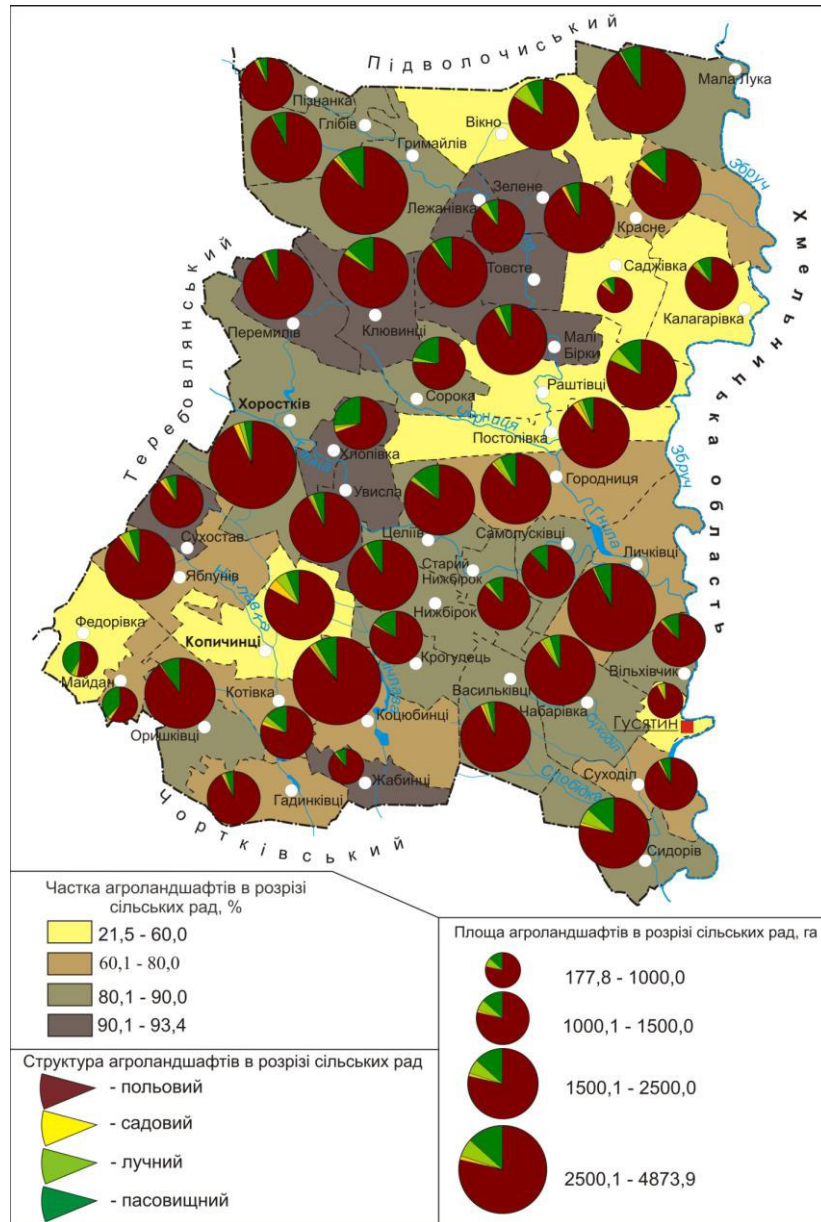

Рис. 1. Структура агроландшафтів Гусятинського району

Ландшафти зайняті під лучним типом – сіножатями в середньому займають площу 0,5-6,89% від площі сільськогосподарських ландшафтів (сумарно 1746,43 га). Найбільшу частку вони займають у Сидорівській та Копичинецькій територіальних одиницях. Найменша частка даного виду сільськогосподарських ландшафтів характерна для Суходільської, Оришківської та Глібівської сільських рад.

Найменшу частку в середньому від 0,13-2,80% від площі сільськогосподарських ландшафтів займає садовий тип або багаторічні насадження. Ради, в яких вони займають найбільшу частку – Копичинецька (4,92%), Постолівська (2,93), Котівська (2,48%). А найменша частка даного виду сільськогосподарських ландшафтів характерна для Сороківської, Товстенської, Целіївської сільських рад.

Висновки. Отже на території Гусятинського району в усіх сільських радах домінуючими видами сільськогосподарських ландшафтів є польовий. Пасовища і сіножаті займають невелику частку – разом 3-26%. Наслідок високої розораності (близько 66%) та господарської освоєності є негативний чинник, що зумовлює деградацію і зниження стійкості ґрунтів району. Внаслідок інтенсивного обробітку в ґрунтах значно знизився вміст гумусу, якому належить велика роль у формуванні сприятливих фізичних властивостей ґрунтів, і відповідно, у регулюванні водного, повітряного, частково теплового режиму, підвищенні опірності ґрунтового покриву до несприятливих впливів як природного, так і техногенного походження.

Список використаних джерел

1. Головне управління держземагентства у Тернопільській області. – Електронний ресурс [режим доступу: <http://www.zem.te.ua/574>].
2. Дениsik Г.І. Антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник. Частина I. Глобальне антропогенне ландшафтознавство / Г.І. Дениsik; - Вінниця: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2012. – 336 с.
3. Дениsik Г.І. Регіональне антропогенне ландшафтознавство: навчальний посібник / Г.І. Дениsik, О. В. Тимець. – Вінниця-Умань: ПП «ТД «Едельвейс і К», 2010. – 170 с.
4. Класифікація антропогенних ландшафтів – Електронний ресурс [режим доступу: <http://narodna-osvita.com.ua/4064--42-antropogennlandshafli.html>].
5. Природні умови та ресурси Тернопільщини / наук.ред.: М.Я. Сивий, Л.П. Царик. – Тернопіль: Терно-граф, 2011. – 512 с.